

Innst. O. nr. 56

(2001-2002)

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

Ot.prp. nr. 60 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Sosialdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjone-
ring for militærpersoner
- lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjone-
ring for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for
sykepleiere
- lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til små-
barnsforeldre (kontantstøtteloven)
- lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygd-
loven)

Flere av lovforslagene som gjelder endringer i folketrygdloven, har som siktemål å bedre mulighetene til å begrense trygdemisbruk.

Forslag om enkelte andre endringer i folketrygdloven og endringer i krigspensjoneringslovene, kontantstøtteloven og barnetrygdloven gjelder mindre, materielle endringer samt lovtekniske justeringer med sikte på klargjøring. De går i hovedsak ut på forenklinger og presiseringer i regelverket, og har ingen økonomiske konsekvenser.

Forslag om justeringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere §§ 1 og 3 gjelder henholdsvis oppdatering i forhold til fastlegeordningen og pliktig medlemskap for deltidsansatte.

2. LOVENDRINGER MED SIKTE PÅ Å FOREBYGGE OG AVDEKKE TRYGDEMISBRUK

2.1 Innledning

2.1.1 Sammendrag

Det framholdes at det i forbindelse med at det er oppdagget organisert trygdemisbruk, er behov for å

skjerpe kontrollen med sikte på å sikre at ytelser fra folketrygden bare gis når vilkårene for rett til ytelsen er oppfylt. Det redegjøres for en del kontrolltiltak som allerede er satt i verk.

I samråd med Rikstrygdeverket foreslår departementet visse lovendringer slik at trygdeetaten lettere skal kunne avsløre og motvirke misbruk. Dessuten mener departementet at det er behov for å skjerpe sanksjonene overfor behandlingspersonell som ikke følger regelverket.

Forslagene har vært på høring hos berørte departementer, Rikstrygdeverket, Datatilsynet, Finansnæringens hovedorganisasjon, Sparebankforeningen, Den norske lægeförening, Norske fysioterapeuters forbund og Norsk Psykologforening. De fleste høringsinstansene har gitt uttrykk for visse motforestillinger. På bakgrunn av de innkomne merknadene har departementet modifisert forslagene noe.

Det framholdes at trygdeetatens muligheter til å avgjøre om en person har rett til en ytelse og dermed mulighetene til å avsløre misbruk av trygdeytelser, blant annet avhenger av hvor enkelt etaten kan skaffe seg nødvendig informasjon.

Bestemmelser om opplysningsplikt er i dag å finne i folketrygdloven §§ 21-3, 21-4 og 21-6.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng, Asmund Kristoffersen og Gunn Olsen, fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Magne Aarøen, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, viser til at trygdeetatens muligheter til å avgjøre om en person har rett til ytelser og dens muligheter til å avdekke

misbruk av trygdeytelsene, avhenger av hvor enkelt etaten kan skaffe seg nødvendige opplysninger.

Komiteen legger til grunn at det er en prioritert oppgave å bekjempe trygdemisbruk, og anser det som nødvendig for å opprettholde trygdeytelsenes legitimitet i befolkningen.

Komiteen understreker betydningen av å finne forsvarlig grenseoppgang med hensyn til omfang og innhold av ulike institusjoners informasjonsplikt/rett og den enkelte trygdemottakers personvern.

2.2 Samling av bestemmelsene om informasjonsplikt

2.2.1 Sammendrag

For å bedre oversikten over regelverket og gjøre det lettere for trygdeetaten å skaffe seg opplysninger, foreslår Sosialdepartementet at bestemmelsene om informasjonsplikt for den som krever eller mottar en ytelse samles i folketrygdloven § 21-3, og at bestemmelsene om informasjonsplikt for andre samles i § 21-4. Det uttales at endringene ikke har noen materiell betydning, men etter departementets mening vil en samling av bestemmelsene i to paragrafer innebære en informasjonsmessig gevinst.

Det foreslås at endringene trer i kraft straks.

2.2.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag om at bestemmelsene om informasjonsplikt for den som krever eller mottar en ytelse samles i folketrygdloven § 21-3, og at informasjonsplikt for andre samles i § 21-4. Komiteen legger til grunn at disse endringene ikke har noen materiell betydning, men vil innebære en informasjonsmessig gevinst.

2.3 Adgang til å informere trygdeetaten av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt

2.3.1 Sammendrag

Det foreslås at personer og institusjoner som kan pålegges informasjonsplikt etter folketrygdloven § 21-4, skal kunne gi trygdeetaten informasjon om mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten. Etter gjeldende bestemmelser kan trygdeetaten bare få tilgang til taushetsbelagte opplysninger etter pålegg som må ha sin grunn i behandlingen av en konkret sak. Departementet understreker at trygdeetaten er pålagt en streng taushetsplikt og er vant til å håndtere sensitive opplysninger, og mener det således ikke er noen grunn til å tro at opplysningene kommer i urette hender. Departementet understreker videre at ingen pålegges å gi informasjon, og at det ikke knyttes noen sanksjoner til det å unnlate å gi informasjon. Etter mønster av finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 sjuende ledd foreslås det at personer og institusjoner som gir informa-

sjon etter bestemmelsen, ikke skal kunne trekkes til ansvar.

Det foreslås at endringene trer i kraft straks.

2.3.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at departementet foreslår at de personer og institusjoner som kan pålegges å gi trygdeetaten opplysninger etter pålegg, også på eget initiativ skal kunne informere trygdeetaten uten hinder av taushetsplikt. Komiteen har merket seg at samtlige høringsuttalelser har uttrykt sin skepsis til dette. Det vises til krav om personvern, og det vises til institusjonenes og helsepersonells taushetsplikt som er sterkt hjemlet i andre lover som gir rammer for deres utøvelse av deres virksomhet.

Komiteen har videre merket seg at departementet understreker at ingen skal pålegges å gi informasjon, og at det ikke skal knyttes noen sanksjoner til det å unnlate å gi informasjon, og at personer og institusjoner som gir informasjon, ikke skal kunne trekkes til ansvar.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at den foreslåtte endring til dels overfører ansvar trygdeetaten i dag har til å avdekke trygdemisbruk, til dels utenforstående organisasjoner. Flertallet kan ikke se hvilke kriterier - det vil si hva slags informasjon, i hvilke tilfeller og i hvilket omfang - departementet mener skal ligge til grunn for den uoppfordrede informasjonen.

Flertallet vil vise til at det per i dag ikke kan gis opplysninger til trygdeetaten uten at etaten selv pålegger personer eller institusjoner slik plikt. Flertallet mener det er et vesentlig skille mellom det å bryte taushetsplikten etter begjæring på grunnlag av mistanke fra trygdeetaten og det å gi informasjon uoppfordret. Dersom dette forslaget blir vedtatt, vil dette kunne føre til at et bredt spekter av personer og institusjoner som i dag kan pålegges å gi opplysninger til trygdeetaten, nå på eget initiativ kan utlevere opplysninger som disse selv mener kan ha betydning. Slik flertallet ser det, er dette en ikke ønsket vei å gå i kampen for å avdekke trygdemisbruk. De fleste av de gruppene som det foreslås skal kunne gis denne informasjonsretten uten at det skal kunne medføre noe ansvar, har liten eller ingen bakgrunn for å kunne vurdere de kriterier som eventuelt vekker mistanke. De har i utgangspunktet ikke kjennskap til trygdloven og liten kunnskap om hva som ligger til grunn for de rettigheter en trygdemottaker har, og kan således i de fleste tilfeller ikke ha noen begrunnet mistanke.

Etter flertallets mening er det grunn til å tro at det vil være store variasjoner mellom de enkelte institusjonene om hvorvidt de ønsker å gi informasjon eller ikke. Flertallet mener at den foreslåtte lovpara-

grafen således vil kunne resultere i en meget tilfeldig praksis med store muligheter for misbruk og dermed uberettiget mistanke. Flertallet er opptatt av at trygdemisbruk skal tas på alvor, da dette dreier seg om urettmessig tilegnelse av fellesskapets midler. Det må imidlertid være, slik flertallet ser det, trygdeetatens oppgave å ha en forsvarlig saksbehandling og eventuell kontroll med trygdeutbetalingene. En eventuell begrunnet mistanke fra trygdeetatens side må følges opp slik det gjøres i dag ved å kreve opplysninger fra relevante personer og institusjoner. Flertallet er videre av den oppfatning at reaksjonene på beviselig trygdemisbruk må være så strenge at de virker avskrekkende. Flertallet vil gå mot Regjeringens forslag til tilføyelse i § 21-4 nåværende tredje ledd som blir fjerde ledd.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti støtter departementets forslag om å innføre en mulighet for de institusjonene og personene som kan pålegges informasjonsplikt etter folketrygdloven, også på eget initiativ og uten hinder av taushetsplikt å informere trygdeetaten ved velbegrunnet mistanke om trygdemisbruk ut fra faktisk informasjon. Eksempler på situasjoner som det kan være aktuelt å informere om, er redegjort for i brev av 7. mai 2002 fra sosialministeren til stortingsrepresentant Britt Hildeng. Disse medlemmer vil understreke at dette dreier seg om en informasjonsrett og ikke informasjonsplikt.

Disse medlemmer mener det så langt som mulig bør søkes å legge til rette for lik praksis når det gjelder bruk av denne muligheten til å gi trygdeetaten informasjon ved velbegrunnet mistanke om trygdemisbruk. Disse medlemmer ber derfor departementet utarbeide klarere retningslinjer for hvilke typer informasjon og i hvilke saker det kan være aktuelt for disse institusjonene og personene å benytte seg av sin mulighet til å informere.

Disse medlemmer forutsetter også at det ikke skal meldes fra til det lokale trygdekontoret, men til fylkestygdekontorene og trygdemisbruksteamene. Disse medlemmer vil understreke at behovet for en innføring av en informasjonsrett er nødvendig selv om finansinstitusjoner har informasjonsplikt overfor politiet/Økokrim. Denne plikten er bare begrenset til informasjon om transaksjoner som har tilknytning til utbytte av en straffbar handling som har en strafferamme på mer enn seks måneder. I tillegg må Økokrim i dag "åpne sak" før opplysninger kan utleveres trygdeetaten. Disse medlemmer vil også understreke at trygdeetatens rolle først og fremst er å avsløre/identifisere trygdemisbruk, og at det deretter er politiets oppgave å etterforske saken.

Disse medlemmer fremmer i samsvar med forslaget i proposisjonen følgende forslag:

"I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 21-4 nåværende tredje ledd bli fjerde ledd og lyde:

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt. Personer og institusjoner som kan pålegges å gi opplysninger, kan av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. En institusjon eller person som i god tro har gitt trygdeetaten opplysninger med hjemmel i andre punktum, kan ikke trekkes til ansvar."

Komiteen viser til brev av 24. mai 2002 fra sosialministeren til Arbeiderpartiets stortingsgruppe vedrørende adgang til å gi informasjon om mulig trygdemisbruk. Komiteen registrerer statsrådets beskrivelse av de begrensninger som ligger i dagens regelverk når det gjelder Økokrims muligheter for å avdekke trygdemisbruk. Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå retningslinjene for Økokrims virksomhet ut fra formålet om å gjøre det enklere for Økokrim å kunne avdekke trygdemisbruk."

2.4 Innføring av informasjonsplikt for banker

2.4.1 Sammendrag

Etter gjeldende regelverk har trygdeetaten ikke krav på å få taushetsbelagte opplysninger fra banker. Departementet foreslår i proposisjonen å endre folketrygdloven § 21-4 slik at også banker skal kunne pålegges å gi trygdeetaten nødvendige opplysninger i forbindelse med behandlingen av konkrete saker. Departementet kan ikke se at tungtveiende hensyn taler mot å gi trygdeetaten rett til å pålegge banker samme informasjonsplikt som for forsikringsselskaper etc. Den foreslåtte endringen vil ikke innføre noen generell opplysningsplikt. Bestemmelsen er begrenset til informasjon om bestemte navngitte personer som enten krever eller mottar ytelse fra folketrygden.

Det foreslås at endringen trer i kraft straks. Endringen antas ikke å ha administrative konsekvenser av betydning. Departementet antar at endringen vil kunne føre til innsparinger ved redusert trygdemisbruk.

2.4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at banker i dag har en særstilling i forhold til andre finansinstitusjoner ved at de ikke etter oppfordring er pålagt å gi trygdeetaten nødvendige opplysninger i forbindelse med trygdeetatens behandling av konkrete saker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, kan i likhet med de

departementet ikke se at det er tungtveiende hensyn som taler for en slik forskjellsbehandling, og slutter seg til departementets forslag til lovendring.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter intensjonen i forslaget om at også banker skal kunne pålegges informasjonsplikt på lik linje med den plikt som er mulig å pålegge en rekke personer og institusjoner om å gi informasjon til trygdeetaten ved skjellig grunn til mistanke om trygdemisbruk. Disse medlemmer mener at det i dagens situasjon også er nødvendig å kunne innhente informasjon fra banker, men at dette begrenses til noen "nærmere angitte enkelttransaksjoner". Disse medlemmer er av den oppfatning at dette er nødvendig å ta inn i selve lovteksten da dette krever at trygdeetaten ut fra begrunnet mistanke spesifiserer hvilken type transaksjoner som gir etaten berettigelse til å kreve innsyn i hver enkelt sak.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 21-4 første ledd lyde:

Ved behandling av krav om ytelser eller kontroll av ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, offentlig myndighet og privat pensjonsordning. Ved nødvendig kontroll av enkeltmottakere av ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente opplysninger fra finansinstitusjon for så vidt gjelder saldo på innskudd og lån, krediteringer på konto, samt nærmere angitte enkelttransaksjoner."

2.5 Utvidelse av adgangen til å utelukke behandlingpersonell fra å praktisere for trygdens regning - folketrygdloven §25-6, jf. § 25-7

2.5.1 Sammen drag

Etter folketrygdloven § 25-6 kan departementet bestemme at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjenester som vedkommende utfører, dersom en person gjør seg skyldig i misbruk overfor trygden eller ikke oppfyller lovbestemte plikter. I slike tilfeller plikter trygden heller ikke å yte stønad på grunnlag av erklæring fra vedkommende. Etter § 25-7 første punktum kan Rikstrygdeverket bestemme at trygden i opptil ett år ikke skal gi ytelser på grunnlag

av erklæringer fra en lege som har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer.

Rikstrygdeverket foreslår at det innføres like sanksjonsbestemmelser for alle misbrukstilfellene ved at folketrygdloven § 25-7 første ledd innarbeides i § 25-6, og at myndigheten til å beslutte utelukkelse skal overføres fra departementet til Rikstrygdeverket. Som viktigste konsekvens av de foreslåtte endringene framholdes at det kan reageres atskillig strengere overfor leger som har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer, da det er vesentlig mer alvorlig for legen å bli utelukket fra praksis for trygdens regning enn at det ikke gis ytelser på grunnlag av erklæringer fra ham. Det foreslås dessuten at bestemmelsen får en mer generell form slik at den omfatter andre profesjoner enn leger, så som fysioterapeuter og psykologer m.fl.

Det foreslås at endringen trer i kraft straks. Endringen antas ikke å ha administrative konsekvenser av betydning. Departementet antar at endringen vil kunne føre til innsparinger på sikt.

2.5.2 Komiteens merknader

Komiteen understreker viktigheten av at personell som gjennom sin virksomhet forvalter rettigheter og ytelser knyttet til trygden, gjør dette på en samfunnsmessig forsvarlig måte og i pakt med lov og lovens intensjon. Komiteen er på denne bakgrunn enig i departementets forslag til innskjerpelse av sanksjonsbestemmelsene i folketrygdloven og i at det innføres like sanksjonsbestemmelser for alle misbrukstilfeller. Komiteen er likeledes enig i at bestemmelsene får en mer generell form slik at de også omfatter andre profesjoner enn leger, og at beslutning om utelukkelse skal overføres fra departementet til Rikstrygdeverket.

Komiteen har merket seg Den norske lægeforenings bekymring for at leger med det foreliggende forslag til lovendring kan risikere rettighetstap på grunn av pasienters opptreden. Komiteen viser i denne forbindelse til departementets uttalelse i proposisjonen som den slutter seg til:

"Departementet kan ikke se at bestemmelsen åpner for at en pasient uten hjelp av legen skal kunne misbruke opplysninger og erklæringer som legen gir trygdeetaten. Det er imidlertid klart at pasienten kan gi legen misvisende informasjon som bringes videre. Bestemmelsen tar i prinsippet ikke sikte på slike tilfeller, men stadige gjentakelser kan nok føre til reaksjoner."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at innskjerpede sanksjoner kun må benyttes i tilfeller der det ikke er tvil om legens skyld, og at pasientens eventuelle ansvar ikke må ramme legens virksomhet.

3. FLYTTING AV BESTEMMELSEN OM STØ- NAD TIL ORTOPEDISKE HJELPEMIDLER M.M. FRA FOLKETRYGDLOVEN KAPITTEL 5 TIL FOLKETRYGDLOVEN KAPITTEL 10

3.1 Sammendrag

Folketrygdloven kapittel 5 gjelder stønad ved helsetjenester. Etter lovens § 5-15 kan det ytes stønad til dekning av utgifter til anskaffelse, vedlikehold og fornyelse av nødvendige og hensiktsmessige ortopediske hjelpemidler, brystproteser, ansiktsdefektproteser, øyepoteser og parykker. Kapittel 10 har bl.a. bestemmelser om stønad til bedring av funksjonsevnen i arbeidslivet og i dagliglivet, og da hovedformålet med bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. er å bedre den generelle funksjonsevnen, foreslås bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. flyttet fra kapittel 5 til kapittel 10. Da kapittel 5 gir større adgang til å gi stønad i utlandet enn kapittel 10, foreslås at § 10-3 fjerde ledd suppleres for å unngå en materiell endring på dette punktet.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks. Forslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader til forslaget.

4. ENDREDE LOVHENVISNINGER I FOLKE- TRYGDLOVEN, KONTANTSTØTTELOVEN OG BARNETRYGDLOVEN - INNFORDRING AV TILBAKEBETALINGSKRAV

4.1 Sammendrag

I dag inndrives feilutbetalte folketrygdytelse, barnetrygd og kontantstøtte av trygdekontorene etter skattebetalingslovens innkrevingssregler. Trygdeetatens innkrevingssentral (TI) har som eneste oppgave å innkreve underholdsbidrag etter bidragsinnkrevingsslovens bestemmelser. Det uttales at det lenge har vært aktuelt å overføre tilbakekrevingssakene fra trygdekontorene til TI, som har opparbeidet seg god innkrevingskompetanse.

Departementet mener at bidragsinnkrevingssloven bør bli det primære innkrevingssverktøyet for alle trygdens innkrevingssoppgaver, og foreslår at krav om tilbakebetaling av for meget utbetalt stønad etter folketrygdloven §§ 8-22 og 22-15, kontantstøtteleven § 11 tredje ledd og barnetrygdloven § 13 tredje ledd skal innkreves etter reglene i bidragsinnkrevingssloven i stedet for etter reglene i skattebetalingsloven.

I motsetning til skattebetalingsloven § 32 nr. 1, mangler bidragsinnkrevingssloven en egen bestemmelse om at krav som innkreves etter loven, er tvangsgrunnlag for utlegg. For å sikre at aktuelle krav skal kunne innkreves på den samme enkle måte som i dag, foreslår departementet at relevante bestemmelser sup-

pleres med en bestemmelse om at vedtak om tilbakekreving etter bestemmelsene er tvangsgrunnlag for utlegg.

Endringene i folketrygdloven og kontantstøtteleven foreslås å tre i kraft straks. Endringene i den nye barnetrygdloven foreslås å tre i kraft samtidig med at loven trer i kraft 1. januar 2003. Endringene antas ikke å ha nevneverdige økonomiske konsekvenser. Det ventes imidlertid en viss administrativ lettelse ved at trygdeetaten kan forholde seg til én lov på innkrevingområdet.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til det ovenstående og slutter seg til departementets forslag.

5. PREISERING AV REGLENE FOR PLEIE- PENGER VED OMSORG FOR ALVORLIG SYKT BARN - FOLKETRYGDLOVEN § 9-11

5.1 Sammendrag

Det vises til at retten til folketrygdytelse til foreldre til syke barn har blitt utvidet, seinest ved behandlingen av Ot.prp. nr. 26 (1997-1998). Det ble i denne forbindelse vedtatt å utvide retten til pleiepenger ved pleie i hjemmet etter § 9-11. Kravet om at pleiepenger ved pleie i hjemmet bare kunne gis i terminalfasen eller i andre kritiske perioder bortfalt, og det ble stillet krav om at medlemmet må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en av foreldrene.

Departementet har fått tilbakemeldinger på at bestemmelsen ofte tolkes slik at kravet til kontinuerlig tilsyn og pleie i hjemmet fra en av foreldrene innebærer at det aldri kan gis pleiepenger til begge foreldrene samtidig. Departementet foreslår å presisere at begge foreldrene i visse tilfeller kan få pleiepenger samtidig etter § 9-11 ved pleie av alvorlig sykt barn i hjemmet. Dette skal gjelde kun i unntakstilfeller når det anses nødvendig under hensyn til den belastende situasjonen.

Departementet foreslår at lovendringen trer i kraft straks. Det uttales at endringen er en presisering av gjeldende rett, og at den ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til den foreslåtte endringen.

Komiteen viser imidlertid til at også andre sider ved pleiepenger til alvorlig sykt barn er til drøfting. Komiteen viser i så henseende til Dokument nr. 8:123 (2001-2002) som omhandler pleiepenger for pleie av barn i hjemmet etter sykehusopphold (folketrygdloven § 9-10). Forslaget innebærer en oppmykning av gjeldende bestemmelser og innebærer at pleie-

penger til pleie i hjemmet etter sykehusopphold kan tilstås også når barnets sykehusopphold har vært kortere enn sju dager, så sant det samlede pleiebehovet strekker seg over mer enn sju kalenderdager.

6. JUSTERING AV FOLKETRYGDLOVEN § 19-6 TREDJE LEDD

6.1 Sammendrag

Ved lov av 21. desember 2001 nr. 118 økte grensen for arbeidsinntekt som alderspensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten at pensjonen avkortes, fra én til to ganger folketrygdens grunnbeløp. Bestemmelsens andre punktum regulerer hvor mye alderspensjonen skal avkortes på grunn av inntekt over det fastsatte fribeløpet. Ved en feiltagelse ble bestemmelsens andre punktum ikke endret tilsvarende som i første punktum. Departementet foreslår derfor å rette lovteksten i folketrygdloven § 19-6 tredje ledd andre punktum slik at bestemmelsen blir i samsvar med første punktum.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks, og viser til at dette er en oppretting. Endringen har derfor ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen har intet å bemerke.

7. REFUSJON AV UTGIFTER VED SYKE- BEHANDLING – LOV 13. DESEMBER 1946 NR. 21 OM KRIGSPENSJONERING FOR MILITÆRPERSONER § 3 OG LOV 13. DESEMBER 1946 NR. 22 OM KRIGS- PENSJONERING FOR HJEMME- STYRKEPERSONELL OG SIVILPERSONER § 4

7.1 Sammendrag

Hovedlovene om krigspensjonering er av 13. desember 1946 - én for militærpersoner (militærloven) og én for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner (sivilloven). I henhold til militærloven § 3 og sivilloven § 4 ytes fri sykebehandling under krigsbetinget sykdom. Med sykebehandling forstås bl.a. nødvendig legehjelp (herunder tannbehandling), medisiner og innleggelse i sykehus. Militærloven (§ 23) og sivilloven (§ 31) har bestemmelser som tilsier at retten til ytelse faller bort hvis krigspensjonisten tar bopæl i utlandet, men Rikstrygdeverket kan gjøre unntak fra disse bestemmelsene når det finnes rimelig. Det er vanlig praksis at det gjøres unntak fra disse bestemmelsene med tilsvarende dekning som her i landet.

Det framholdes at det etter hvert har utviklet seg praksis på hva "fri sykebehandling" i krigspensjoneringen innebærer, både ved sykebehandling her i lan-

det og i utlandet, og at denne praksisen er komplisert og lite oversiktlig, spesielt ved dekning av utgifter ved innleggelse i private sykehus i utlandet.

Rikstrygdeverket har opplyst at nærmere 15 prosent av krigsinvalidene er bosatt utenfor Norge, og det framholdes at behovet for sykebehandling i utlandet trolig vil være økende.

Departementet anser det som lite hensiktsmessig med en uttømmende regulering av praksis når det gjelder "fri sykebehandling" i loven. Det foreslås en lov-hjemmel som gir departementet adgang til å utarbeide forskrifter om refusjon av utgifter ved sykebehandling i tråd med gjeldende praksis på området. En tar således sikte på å opprettholde gjeldende rett.

Det foreslås at endringene trer i kraft straks. Det uttales at endringene ikke har økonomiske konsekvenser og ikke innebærer noen vesentlig administrativ merbelastning for trygdeetaten.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag som gir departementet adgang til å utarbeide forskrifter om refusjon av utgifter ved sykehusbehandling i tråd med gjeldende praksis på området.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at 15 prosent av krigsinvalidene er bosatt i utlandet, og at deres behov for sykebehandling i utlandet trolig vil øke. Flertallet viser videre til at disse ytes fri sykebehandling ifølge lov om krigspensjonering.

Flertallet tar til orientering at det etter hvert har utviklet seg en praksis for hva "fri sykebehandling" i krigspensjoneringen innebærer både her i landet og i utlandet, og at denne praksis etter hvert er blitt komplisert.

Flertallet er enig med departementet i at det er lite hensiktsmessig med uttømmende regulering av praksis i loven, og at departementet gis adgang til å utarbeide forskrifter.

Flertallet viser til at helsetilbud som hjemmetjenester, sykehjemstilbud osv. er viktige deler av det totale helse- og sykebehandlingstilbud her i landet. Når fri sykebehandling omtales her i landet, sees disse tilbudene i sammenheng. Flertallet antar at departementet vil legge en slik helhetsforståelse til grunn når nye forskrifter til sykebehandling utarbeides på dette området.

På dette grunnlaget slutter flertallet seg til forslaget som gir departementet adgang til å utarbeide forskrifter om refusjon av utgifter ved sykebehandling.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti forstår ikke departementets forslag slik at det skal utarbeides et helhetstilbud

for krigspensjonister med pleiebehov i utlandet. Gjeldende rett og praksis er basert på at krigspensjoneringen skal dekke de samme utgifter til sykebehandling i utlandet som den dekker her i landet. Utgifter/hjelpebehov som i dag hører inn under den kommunale omsorgs- og helsetjenesten, dekkes således ikke. Disse medlemmer viser til at krigspensjonen i dag utgjør nær 230 000 kroner, slik at krigspensjonister har en forholdsvis god økonomi. Også her i landet må krigspensjonister betale vederlag for opphold på sykehjem.

8. LOVTEKNISKE JUSTERINGER OG PRESISERINGER I LOV 22. JUNI 1962 NR. 12 OM PENSJONSORDNING FOR SYKEPLEIERE

8.1 Sammendrag

8.1.1 Lovteknisk justering i § 1 som følge av fastlegeordningen

Lov om pensjonsordning for sykepleiere § 1 omhandler hvem som skal være medlemmer i pensjonsordningen. I andre ledd bokstav c framgår det at ansatte ved allmennpraktiserende lege med avtale om driftstilskudd fra kommune omfattes av pensjonsordningen.

Fastlegeordningen ble innført 1. juni 2001. En fastlege er en allmennpraktiserende lege som har inngått avtale med kommunen om å delta i fastlegeordningen. Ved innføringen av fastlegeordningen opphørte dagens ordning med kommunale avtaler om driftstilskudd.

Departementet foreslår derfor å endre ordlyden i § 1 andre ledd bokstav c slik at "avtale med driftstilskudd fra kommunen" erstattes med "med fastlegeavtale".

Departementet foreslår at endringen som ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser, trer i kraft straks.

8.1.2 Presisering i lovens §3

Lov om pensjonsordning for sykepleiere § 3 gjelder unntak fra medlemskap i pensjonsordningen, og i første ledd bokstav står det at "sykepleier som er i deltidsarbeid og oppebærer mindre enn halvdel av den for stillingen fastsatte lønn eller har en arbeidstid på mindre enn 14 timer i uken", er unntatt fra medlemskap.

Det framholdes at ut fra ordlyden kunne det være naturlig å holde en sykepleier med 40 pst. stilling utenfor ordningen selv om arbeidstiden er på over 14

timer per uke, men at dette ikke har vært meningen, og bestemmelsen har heller aldri blitt praktisert slik.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre ordlyden slik at "eller" erstattes med "og", og videre foreslås det å fjerne "er i deltidsarbeid" med begrunnelsen at denne presiseringen er overflødig. Departementet presiserer at lovendringen er i samsvar med gjeldende praksis, og at den følgelig ikke innebærer noen utvidelse av personkretsen i ordningen.

Departementet foreslår at endringen som ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser, trer i kraft straks.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til det ovenstående og slutter seg til departementets forslag.

9. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 21-4 nåværende tredje ledd bli fjerde ledd og lyde:

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt. Personer og institusjoner som kan pålegges å gi opplysninger, kan av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. En institusjon eller person som i god tro har gitt trygdeetaten opplysninger med hjemmel i andre punktum, kan ikke trekkes til ansvar.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 21-4 første ledd lyde:

Ved behandling av krav om ytelser eller kontroll av ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, offentlig myndighet og privat pensjonsordning. Ved nødvendig kontroll av enkeltmottakere av ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente opplysninger fra finansinstitusjon for så vidt gjelder saldo på innskudd og lån, krediteringer på konto, samt nærmere angitte enkelttransaksjoner.

10. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A

Vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

Innholdsfortegnelse i kapittel 5 sjuende strekpunkt oppheves.

§ 5-15 oppheves.

§ 8-22 andre ledd skal lyde:

Beløpet, med renter, kan *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

§ 9-11 første ledd andre punktum skal lyde:

Det er et vilkår at medlemmet av hensyn til barnet må oppholde seg i en helseinstitusjon mens barnet er innlagt, eller må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra *en eller begge* foreldrene.

§ 10-3 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Et medlem med rett til helsetjenester i utlandet etter § 5-24 får under opphold i utlandet dekket utgifter til høreapparat og ortopediske hjelpemidler m.m. som nevnt i § 10-7 første ledd bokstav i.

§ 10-7 første ledd skal lyde:

Et medlem som fyller vilkårene i § 10-5 eller § 10-6, kan få stønad i form av utlån av, tilskott til eller lån til

- a) hjelpemidler, herunder skolehjelpemidler med unntak av læremidler,
- b) høreapparat,
- c) grunnmønster til søm av klær,
- d) førerhund,
- e) lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte som er i arbeid, under arbeidstrening, eller under utdanning, eller som deltar i organisasjonsvirksomhet, eller politisk eller sosialt arbeid,
- f) tolkehjelp for hørselshemmede,
- g) tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde,
- h) motorkjøretøy eller annet transportmiddel,

- i) *anskaffelse, vedlikehold og fornyelse av nødvendige og hensiktsmessige ortopediske hjelpemidler, brystproteser, ansiktsdefektproteser, øyepoteser og parykker.*

§ 19-6 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Pensjonen uten ektefelle tillegg og barnet tillegg reduseres med 40 prosent av inntekt over *to ganger* grunnbeløpet.

§ 21-3 skal lyde:

§ 21-3 Medlemmets opplysningsplikt

En person som krever en ytelse, plikter å gi de opplysninger og levere de erklæringer og attester som er nødvendige for at trygdeetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen. *Den som mottar en ytelse, plikter å underrette trygdekontoret om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen eller for ytelsens størrelse.*

Trygdeetaten kan kreve at den som mottar en ytelse, gir de opplysninger og leverer de erklæringer og attester som er nødvendige for å kontrollere ytelsens størrelse eller om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen.

Trygdeetaten kan kreve at *den som krever eller mottar en ytelse*, lar seg undersøke eller intervju av lege eller annen sakkyndig dersom trygdeetaten finner at det er nødvendig.

§ 21-4 første ledd skal lyde:

Ved behandling av krav om ytelser *eller kontroll av løpende ytelser* etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, offentlig myndighet, *bank*, forsikringsselskap og privat pensjonsordning. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse.

§ 21-4 nytt tredje ledd skal lyde:

Trygdens organer kan pålegge helseinstitusjoner, fengsler og boformer for heldøgns omsorg og pleie å gi rutinemessige meldinger om innskriving og utskrivning av klienter.

§ 21-4 nåværende tredje, fjerde og femte ledd blir fjerde, femte og sjette ledd.

§ 21-6 andre, tredje og fjerde ledd oppheves.

§ 22-15 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidige trygdeytelser

eller *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

§ 25-6 skal lyde:

§ 25-6 Tap av retten til å praktisere for trygdens regning

Dersom en person som gir behandling eller yter tjenester som faller inn under denne loven, gjør seg skyldig i misbruk overfor *trygden*, ikke oppfyller lovbestemte plikter eller gir *trygden* *misvisende opplysninger eller erklæringer som kan føre til misbruk av trygdeytelser*, kan Rikstrygdeverket bestemme at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjenester som vedkommende utfører. I slike tilfeller plikter *trygden* heller ikke å yte stønad på grunnlag av erklæring fra vedkommende.

§ 25-7 skal lyde:

§ 25-7 Utelukkelse fra å utstede legeerklæringer

Dersom en lege *ikke innen rimelig tid gir trygden de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre en sak* om sykepenger, medisinsk rehabilitering, attføring eller uførepensjon, kan Rikstrygdeverket bestemme at *trygden* i opptil ett år ikke skal gi slike ytelser på grunnlag av erklæringer fra *legen*.

II

I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner skal § 3 nr. 1 nytt andre ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om refusjon av utgifter ved sykebehandling etter denne lov.

III

I lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner skal § 4 nytt andre ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om refusjon av utgifter ved sykebehandling etter denne lov.

IV

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd bokstav c skal lyde:

c) allmennpraktiserende lege *med fastlegeavtale*

§ 3 første ledd bokstav b skal lyde:

b. Sykepleier *som oppbeærer* mindre enn halvdelen av den for stillingen fastsatte lønn og har en arbeidstid på mindre enn 14 timer i uken.

V

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven) skal § 11 tredje ledd lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig kontantstøtte eller *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

VI

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 13 tredje ledd lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig barnetrygd eller *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

VII

Endringene i barnetrygdloven § 13 trer i kraft 1. januar 2003. De øvrige endringene trer i kraft straks.

B

Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå retningslinjene for Økokrims virksomhet ut fra formålet om å gjøre det enklere for Økokrim å kunne avdekke trygdemisbruk.

Oslo, i sosialkomiteen, den 30. mai 2002

John I. Alvheim
leder

Britt Hildeng
ordfører

Åse Gunhild Woie Duesund
sekretær